

ISSN 1796.077.5+371.3(477.85)

ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ВИЩИХ ВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

(на прикладі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича)

Сергій МЕДИНСЬКИЙ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Анотація. Розглянуто процес модернізації змісту професійної освіти. Визначено зміст підготовки фахівців фізичної культури нового покоління, що базується на принципах громадянства, науковості, гуманітаризації розвитку, фундаментальності і прикладної спрямованості. Можливість реалізації цих принципів бачиться в структурній побудові змісту освіти як взаємозв'язку трьох основних компонентів: загальноосвітнього, що включає гуманітарні, соціально-економічні дисципліни; природничо-наукової підготовки; професійної та практичної підготовки, спрямованих на підготовку прикладного використання засобів фізичної культури.

Проаналізовано проведення освітньої діяльності у Чернівецькому національному університеті напряму підготовки 6.010201 "Фізичне виховання" для освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр"

Ключові слова: технологія навчання, фізична культура, вищий навчальний заклад, кредитно-модульна система, фахівець.

Постановка проблеми. Розширення соціальних функцій фізичної культури призвело до зміни уявлень про професійну компетентність спеціалістів, працюючих у даній галузі. Змінилося соціальне замовлення на їхню підготовку в системі вищої професійної освіти, що обумовило наявність проблеми в даному питанні. Але проблема, яка виникла, може бути вирішена, якщо її розглядати у відриві від загальних закономірностей і тенденцій розвитку системи вищої освіти та сформованих соціально-економічних умов, у яких вона функціонує. У зв'язку з цим поряд із специфічними питаннями підготовки фахівців для сфери фізичного виховання необхідно розглянути загальні проблеми сучасної вищої освіти [4].

На даний час актуальність питання реформування вищої школи не викликає сумніву. При цьому необхідно розуміти, що воно містить у собі цілу низку проблем, охопити які повною мірою дуже складно. Але окремі з них можна виділити, окреслити і намітити шляхи їхнього вирішення, використовуючи комплексний підхід, у якому повинні домінувати науково-педагогічні методи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку низки вчених [1, 2 та ін.], одним з головних недоліків традиційної системи вищої освіти є те, що сьогоднішній фахівець у своїй професійній діяльності може зіткнутися з процесами і технологіями, з якими він не міг ознайомитися при навчанні у вузі. Тому однією з основних проблем сучасної професійної освіти є невідповідність змісту освіти й освітніх технологій соціально-економічним вимогам суспільства і розвитку науки.

За останні роки в системі вітчизняної вищої професійної освіти мали місце істотні зміни:

- вища освіта України однозначно визначила основний напрям – інтеграцію до європейського освітнього простору, що визначено впровадженням кредитно-модульної системи організації навчання та повним приєднанням до Болонського процесу;
- уведено двоциклове навчання (бакалавр, магістр);
- впровадження в системі вищої освіти і науки України передового досвіду розвинених країн світу та її інтеграція у міжнародне науково-освітнє співтовариство;

- пошук рівноваги між масовою фундаментальною та елітарною освітою, з одного боку, та вузькою спеціалізацією і професійною досконалістю, з іншого;
- згідно постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 року № 1771 введено новий перелік напрямків, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах, відповідно до якого створена галузь знань 0102 "Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини".

Переосмислення державної політики в галузі фізичного виховання обумовило необхідність модернізації системи вищої фізкультурної освіти, основу якої повинні скласти загальні положення розвитку вищої професійної освіти.

Мета, завдання і методи дослідження. Побудова прогресивної системи підготовки кваліфікованих професійних кадрів можлива при наявності чітко сформульованих цілей, обумовлених потребами особистості і суспільства. При цьому вища професійна освіта повинна відображати не тільки сучасні досягнення науки, виробництва, суспільних відносин, але і перспективи їхнього розвитку. Її відмінністю є пріоритет активності студентів у самовизначенні профілю і рівня освіти, у виборі змісту й умов навчання. У свою чергу це вимагає рішення низки завдань, що стоять перед професійною вищою школою:

1. Професійний добір у вузі повинен забезпечити формування позитивного відношення студентів до обраної спеціальності, професійної діяльності.
2. Зміст освіти повинен цілком відображати всі види майбутньої професійної діяльності; формувати вміння її проектування і трансформування в динамічних умовах ринкової економіки.
3. Зміст навчання повинен забезпечити широку базову підготовку фахівця, що дозволяє при необхідності опанувати різними спеціалізаціями спеціальності й адаптуватися до різних сфер професійної діяльності.
4. Процес професійної підготовки повинен забезпечити можливість випереджувати професійної діяльності розвитку професійних проектів у конкретних соціально-економічних умовах.
5. Практика професійно-орієнтованої роботи повинна супроводжувати весь процес навчання від першого до останнього курсу.

Під професійною підготовкою розуміється сукупність спеціальних знань, умінь, навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують успішність роботи фахівця у визначеній професійній сфері. З даного визначення випливають основні підходи до організації навчального процесу у вузі:

1. Основним завданням професійної освіти є озброєння тих, кого навчають, сучасною культурою, що дозволить їм знайти своє місце в житті і забезпечить можливість прийняття вірних, адекватних, обґрунтованих, ефективних рішень.
2. Зміст професійної підготовки визначається метою, завданнями, умовами й особливостями майбутньої професійної діяльності.

На сучасному етапі розвитку професійної вищої школи основною ідеєю концепції вищої освіти є підготовка кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентноздатного на ринку праці, компетентного, відповідального, що вільно володіє своєю професією й орієнтується в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів, готового до постійного професійного росту, соціальної і професійної мобільності; до задоволення потреб особистості в освітній галузі відповідної освіти [3].

Зрозуміти сутність навчального процесу можна, якщо виділити в ньому основні складові компоненти. За зовнішніми ознаками його можна визначити як спільну діяльність педагога і тих, кого навчають, тобто як компоненти навчального процесу виділяються викладання і навчання. Але, оскільки навчальний процес, як і будь-який інший вид діяльності, завжди предметний, можна виділити третій компонент – зміст навчання.

Розглянемо найбільш значимі детермінанти, що впливають з існуючих законів мірностей побудови педагогічних систем і є основними у визначенні контурів структури педагогічної технології (рис. 1).

У якості головної й основної детермінанти виступає мета. У педагогічній системі представлена у вигляді моделі випускника вузу, що регламентується кваліфікаційною характеристикою і Державним стандартом.

Наступною за значимістю детермінантою є завдання навчального процесу, які визначають і конкретизують його зміст, що регламентується навчальними планами і програмами.

Далі, відповідно до встановленої послідовності, у якості детермінанти представляється організація навчального процесу, що обумовлює створення певних умов для його функціонування.

Найбільш значущою, серед розглянутих детермінант, є реалізація навчального процесу, оскільки охоплює велику частину дидактики вищої школи.

Завершальною ланкою в даному ланцюгу детермінант представлена оцінка вирішених завдань і досягнення мети, тобто оцінка результату навчального процесу, виконана в процесі проведення педагогічного контролю, на завершальному етапі підготовки фахівця.

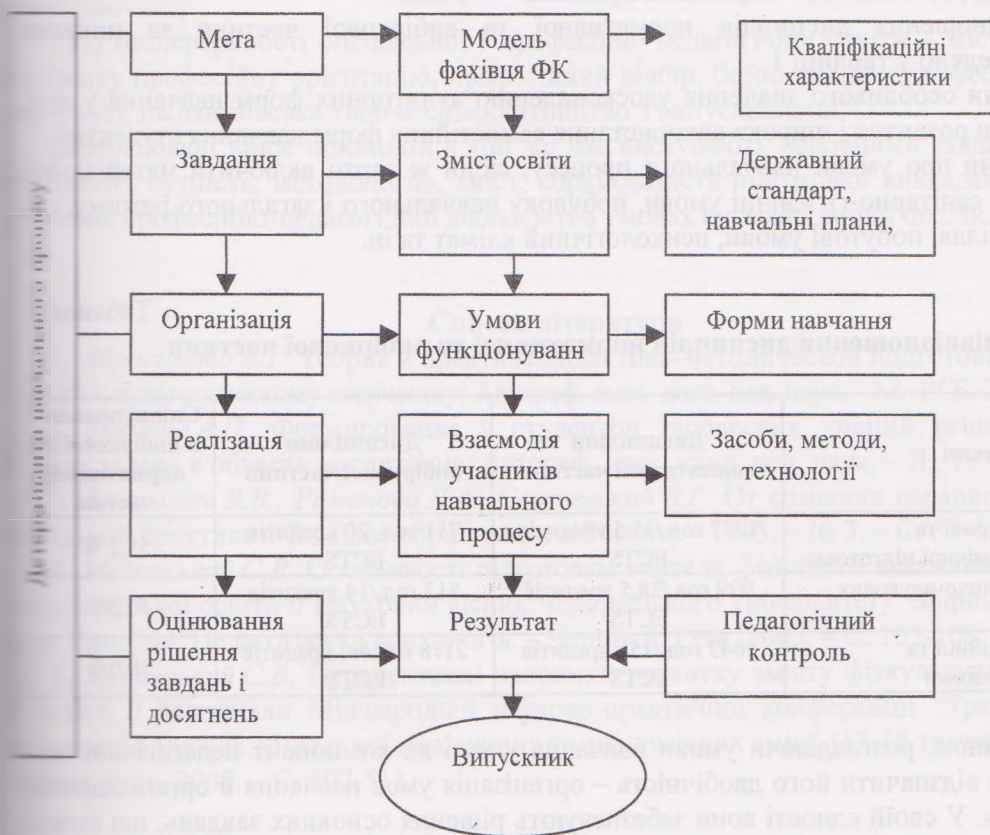

Рис. 1. Структура побудови навчання

Як основний фактор модернізації змісту професійної освіти виступають запити суспільства на розвиток сфери послуг, наданих фахівцями фізичної культури, і тенденції побудови навчального процесу у вищій школі. Процес модернізації повинен забезпечити реалізацію основної ідеї вищої професійної освіти – підготовку кваліфікованого, конкурентноздатного на ринку праці, здатного вільно орієнтуватися в суміжних сферах діяльності, виховання соціально і професійно мобільної особистості [5].

В основу добору змісту підготовки фахівців фізичної культури нового покоління покладені принципи: громадянства, науковості, гуманітаризації розвитку, фундаментальності і прикладної спрямованості. Можливість реалізації цих принципів бачиться у структурній побудові змісту освіти як взаємозв'язку трьох основних компонентів:

1) загальноосвітнього, що включає гуманітарні, соціально-економічні, математичні і природно-наукові цикли дисциплін;

- 2) спеціального, що забезпечує заглиблене освоєння спеціальності;
- 3) загально професійного, спрямованого на підготовку прикладного використання засобів фізичної культури.

Результати дослідження та їх обговорення. У Чернівецькому національному університеті проведення освітньої діяльності напряму підготовки 6.010201 “Фізичне виховання” для освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” займає 4 роки на денній формі навчання. Загальна кількість годин навчальних занять складає 8640 годин, що становить 240 кредитів ECTS, з них самостійна робота студентів складає 4041 годину. Зауважимо, що один кредит складає 36 годин.

Передбачено навчальні практики:

- 2 курс (4 семестр) – турпохід тривалістю 1 тиждень;
- 3 курс (5 семестр) – педагогічна практика (ознайомлювальна) – 2 тижні;
- 3 курс (6 семестр) – зимовий табірний збір – 1 тиждень;
- 4 курс (7 семестр) – виробнича практика – 4 тижні.

Співвідношення дисциплін нормативної та вибіркової частини за циклами дисциплін наведено у таблиці 1.

Надаючи особливого значення удосконаленню аудиторних форм навчання у вузі слід відзначити розвиток і широке використання самостійних форм навчання студентів.

Говорячи про умови навчального процесу, сюди ж варто включити матеріально-технічну базу, санітарно-гігієнічні умови, побудову навчального і загального режиму, організацію дозвілля, побутові умови, психологічний клімат та ін.

Таблиця 1

Співвідношення дисциплін нормативної та вибіркової частини

Цикли	Дисципліни нормативної частини	Дисципліни вибіркової частини	Співвідношення вибіркової та нормативної частин
I. Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки	1287 год./35,5 кредитів ECTS	711 год./20 кредитів ECTS	55,2 %
II. Цикл природничо-наукових дисциплін	999 год./28,5 кредитів ECTS	513 год./14 кредитів ECTS	51,3%
III. Цикл професійної та практичної підготовки	5643 год./156 кредитів ECTS	2178 год./40 кредитів ECTS	38,6 %

Таким чином, розглядаючи умови навчання у вузі як компонент педагогічної технології, можна відзначити його двобічність – організація умов навчання й організаційні форми навчання. У своїй єдності вони забезпечують рішення основних завдань, що стоять перед навчальним процесом.

Висновки

Модернізація процесу професійної підготовки фахівців фізичної культури на рівні перетворення цілісного навчального процесу у вузі з використанням технологічних підходів до його побудови і реалізації значно підвищує реальність вирішення завдань з досягнення якісного нового результату навчання, що відповідає вимогам сучасного соціального замовлення.

Відповідно до наявних на даний момент теоретичних передумов, перебудова вузівської фізкультурної освіти може бути здійснена на основі реалізації концепції професійно-діяльнісної підготовки студентів, методика і зміст якої повинні відповідати наступним принципам:

- 1) орієнтації на практичну діяльність за фахом – визначитися із системою знань і умінь, необхідних для вирішення навчально-виховних, учбово-тренувальних завдань;
- 2) педагогізації – перевага глибини вивчення навчального матеріалу у вузі настільки, наскільки це необхідно надалі для досить ефективного навчання підопічних;

- 3) цілісного уявлення про особистість фахівця фізичної культури як професійно-педагогічного мислителя, гуманіста, який володіє сучасними спеціальними знаннями і спеціальним вмінням передачі їх вихованцям;
 - 4) єдності теоретичної і практичної підготовки, їх інтеграції;
 - 5) формування творчої активності студентів у процесі навчання;
 - 6) опори професійної підготовки на знання педагогіки, психології, фізіології;
 - 7) послідовної реалізації дидактичної теорії у рамках спеціальних дисциплін;
 - 8) поширення передового новаторського досвіду;
 - 9) стимулювання дослідницької діяльності студентів у руслі спеціальної, професійно-педагогічної, методичної підготовки;
 - 10) активності і самовиховання – формується на розумінні професійного росту студентів як самостійного руху, обумовленого внутрішніми рушійними силами особистості, активної роботи з оволодіння знаннями, формування професійних та індивідуально-особливих якостей;
 - 11) безперервності спеціальної і професійно-педагогічної освіти – містить у собі загальношкільську професійну орієнтацію, професійний відбір, безпосередню професійну підготовку у вузі, післявузівське творче співробітництво з випускниками.
- Перераховані вище принципи в той же час виступають основними завданнями, що визначають сутність, методологію, зміст, спрямованість підготовки викладачів вузів до здійснення професійно-педагогічної діяльності в умовах сучасної вищої школи.

Список літератури

1. Абросимова В.Г. Теория и практика дидактико-методической подготовки будущих педагогов к педагогическому творчеству: Автореф. дисс. докт. пед. наук. – М.: РГБ, 2003. – 37 с.
2. Акимов А.П. Формирование у студентов творческих умений решать педагогические задачи в области воспитания: Автореф. дисс. канд. пед. наук. – Л., 1972. – 27 с.
3. Взятыйшев В.В., Романова Л.А., Сергеевский В.Г. От сознания парадигмы к образовательной практике // Высшее образование в России. – 1995. – № 3. – С. 35-44.
4. Мединський С.В. Особливості підготовки вчителя фізичного виховання у системі вищої педагогічної освіти // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 244. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 103-108.
5. Мединський С.В. Перспективні напрямки розвитку змісту фізкультурно-спортивної освіти // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Трансформація особистості в умовах соціальної-політичних та економічних змін” (17-18 травня 2007 р.). – Чернівці: Рута, 2007. – С. 507-511.

ТЕХНОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ В ЕВРОПЕЙСКОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ПРОСТРАНСТВО (на примере Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича)

Сергей МЕДИНСКИЙ

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

Аннотация. Рассматривается процесс модернизации содержания профессионального образования. Определено содержание подготовки специалистов физической культуры нового поколения, которое базируется на принципах гражданства, научности, инноватизации развития, фундаментальности и прикладной направленности. Возмо-

жность реализации этих принципов видится в структурном построении содержания образования как взаимосвязи трех основных компонентов: общеобразовательного, включает гуманитарные, социально-экономические дисциплины; естественно-научной подготовки; профессиональной и практической подготовки, направленных на подготовку прикладного использования средств физической культуры.

Проанализирован процесс образовательной деятельности в Черновицком национальном университете направления подготовки 6.010201 "Физическое воспитание" квалификационного уровня "бакалавр"

Ключевые слова: технология обучения, физическая культура, высшее учебное заведение, кредитно-модульная система, специалист.

**THE TECHNIQUES OF TRAINING PHYSICAL EDUCATORS
AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS THE IN CONDITIONS
OF INTEGRATION TO THE EUROPEAN EDUCATIONAL COMMUNITY
(on the example of Chernivtsi national university named after Yuriy Fed'kovich)**

Serhiy MEDYNS'KY

Chernivtsi National University named after Yuriy Fed'kovich

Abstract. The article deals with the purpose modernization of professional education. The purpose of training physical educators of new generation, based on the principles of citizenship, scientific character, humanistic development, fundamentality and applied orientation, has been determined. The opportunity to realize these principles has been seen in the structuring of educational purpose as a correlation of three basic components: general education, including humanitarian, social and economic disciplines; natural science education; and the professional and practical training aimed at the applied use of physical education means.

Educational process of the course 6.010201 "Physical education" for bachelor's degree at Chernivtsi National University has been analyzed in the article.

Key words: training techniques, physical education, higher educational institutions, ECTS, specialist.